

2009-03-03

Till
Jordbruksminister Eskil Erlandsson
Miljöminister Andreas Carlgren

Förslag till utredning av åtgärder för att minska närsaltavrinningen från jordbruket i Sverige, för att kunna uppfylla de belastningsminskningar som Sverige åtagit sig inom ramen för HELCOMs Östersjöaktionsplan (BSAP)

Naturvårdsverket publicerade i maj 2008 rapporten "Sveriges åtaganden i Baltic Sea Action Plan , Delrapport, 5830". Avsnittet för Åtgärder mot Övergödning innehåller ännu inga förslag till åtgärder för jordbruket för att minska närsaltavrinningen/övergödningen. Sådana åtgärder planeras att bli inkluderade i slutversionen av rapporten "Sveriges åtaganden i Baltic Sea Action Plan", som ska presenteras i juli 2009. Jordbruksverket har ett utredningsuppdrag för att föreslå lämpliga åtgärder.

Det beting för minskning av utsläppen av N och P till Östersjön, som Sverige åtagit sig inom HELCOM, innebär att Sverige måste anstränga sig till det yttersta för att kunna uppfylla dessa hårda krav. Då jordbruket står för ca 50 % av Sveriges närsaltavrinning till havet, måste jordbrukssektorn ta ansvar för att på allvar utreda åtgärder inom jordbruket som kan minska dess närsaltavrinning med minst 50 %.

Om Sverige, som varit det land i Östersjöområdet som hårdast drivit frågan om kraftfulla minskningar av närsalter, inte kommer att ta de överenskomna utsläppsminskningarna på allvar kommer flera andra Östersjöländer att finna starka skäl för att inte behöva uppfylla sina beting. Sveriges politiska trovärdighet och internationella engagemang inom HELCOM för att genomföra BSAP står på spel, om Sverige inte anstränger sig till det yttersta för att uppnå de utsläppsminskningar av närsalter som Sverige har åtagit sig.

Förslag till frågeställningar kring minskning av närsaltavrinningen från jordbruket som bör utredas av Jordbruksverket

1. Avgiftssystem som långsiktigt gynnar ett närsaltbalanserat jordbruk

HELCOMs nya Annex III, Part 2, Prevention on Pollution from Agriculture, som är lagligt bindande för alla HELCOM-stater, anger:

"The application of nutrients in agricultural land shall be limited, based on a balance between the foreseeable nutrient requirements of the crops and the nutrient supply to the crops from the soil and the nutrients with a view to minimise eutrophication.
National guidelines should be developed with fertilising recommendations"

Detta innebär att HELCOMs medlemsländer ska utveckla tydliga och effektiva regler att få till stånd närsaltbalanserat jordbruk. Jordbrukssystem med stor import av närsalter skapar vanligen ett närsaltöverskott, som långsiktigt kommer att läcka ut ur systemet, främst till vatten. Avgifter på inköpt P och N gynnar sparsamhet med gödningsämnen och ett undvikande av ett överskott. Ett sådant system kommer att missgynna t ex djurgårdar utan egen foderproduktion som importerar mycket foder, men gynna gårdar som har en mer balanserad produktion mellan växande grödor och djurproduktion, vilket ger bättre möjligheter att skapa ett närsaltbalanserat jordbruk utan stort närsaltläckage.

Jordbruksverket bör ges i uppdrag att utreda:

- ett avgiftssystem för mängden P och N som köps in till jordbrukföretag. Systemet ska effektivt styra mot mer närsaltbalanserat jordbruk i Sverige. Förslag till och konsekvenser av lämpliga system och avgiftsnivåer bör utredas och beskrivas med beaktan av andra tidigare och pågående utredningar, bl a utsläppshandel för växtnäringsläckage.

Tills ett effektivt system är på plats bör man:

- omvandla skatten på kväve och fosfor i handelsgödsel till en avgift och höja den, samt återföra avgiften till jordbruket som stöd för miljöåtgärder;
- stimulera bra växtnäringsbalanser på gårdsnivå t ex genom ökat stöd till ekologisk odling.

2. Begränsning av områden med hög djurtäthet i förhållande till spridningsareal för stallgödsel, respektive områden med ensidiga, ettåriga växtföljder

Djurgårdar producerar ofta ett överskott av gödsel som många gånger inte kan tas om hand på ett växtnäringsbalanserat sätt. Gödsel sprids på jordar i Sverige som redan har ett högt näringsinnehåll, och på områden med en låg retention för N och P till havet. Kartor över Sverige finns framtagna som visar retentionen i mark, vattendrag och sjöar till havet (Se SNV rapport 5830, Sveriges åtaganden i Baltic Sea Action Plan, maj 2008, Bilaga 4 – Kväve- och fosforretention kartor)

Jordbruksverket bör ges i uppdrag att utreda ytterligare:

- I vilken omfattning kravet på spridningsareal i relation till djurtäthet bör skärpas och i så fall hur, samt för och nackdelar med en sådan skärpning, speciellt inom områden i Sverige där N- eller P-retentionen till havet är lägre än 10 %.

I kustnära regioner är ensidiga växtföljder med enbart ettåriga grödor ett problem ur läckageperspektiv. I likhet med ovan bör Jordbruksverket sammanställa kunskap kring och vid behov utreda ytterligare

- läckagerisker till följd av ensidiga, ettåriga växtföljder
- åtgärder för att förhindra sådana växtföljder
- konsekvensanalys av ovan nämnda.

Andra åtgärder

Det finns en rad åtgärdsförslag som för närvarande diskuteras i samband med uppföljningen av beslut om hälsokontrollen av jordbrukspolitiken (dec 2008). Inom ramen för denna process har Naturskyddsföreningen redan framfört åsikter kring åtgärder, vilka inte upprepas här.

Med vänlig hälsning

Svante Axelsson
Gen. Sekr. Naturskyddsföreningen

Gunnar Norén
Gen. Sekr. Coalition Clean Baltic